

Gespreksnotitie in verband met een eventuele aanpassing van de verkiezingsprocedure van moderamenleden

I. Inleiding

Bij de verkiezing van de preses op 9 maart 2018 heeft de synode aan het moderamen gevraagd nog eens kritisch te kijken naar de verkiezingsprocedure voor leden van het moderamen. Het moderamen heeft dit toegezegd en stelde daartoe een projectgroep samen, bestaande uit de synodeleden ds. M. de Jager, oud. G. van Tol en oud. E. Fledderus, met als projectleider ds. L.O. Giethoorn. Haar opdracht omvat een kritische beschouwing van de verkiezingsprocedure en het doen van voorstellen tot noodzakelijke verbetering daarvan, alsmede het opstellen (c.q. bijstellen) van profielen voor preses en assessoren met bijbehorende functie-eisen en arbeidstechnische randvoorwaarden. Het moderamen verzocht de groep ook te kijken naar mogelijkheden voor het hanteren van een assessment, een meervoudige voordracht en verkiezing van moderamenleden buiten de leden van de generale synode. Inmiddels heeft de projectgroep een voorlopig rapport van haar bevindingen voorgelegd aan het moderamen.

II. Drie vragen

Uit het onderzoek blijkt dat hierbij enkele principiële vragen aan de orde zijn die om nadere bezinning vragen. Deze vragen worden u nu voorgelegd in een bezinnende gespreksronde. De opbrengst daarvan zal door de projectgroep worden verwerkt in haar definitieve rapportage. Het betreft drie navolgende vragen, elk met een korte toelichting.

Vraag 1: Is het wenselijk dat de preses en de assessoren (I en II) kunnen worden gekozen uit ambtsdragers van buiten de leden van de synode?

De algemene kerkordelijke regel is dat leden van een moderamen uit het midden van de betreffende ambtelijke vergadering worden gekozen. Voor het moderamen van de classicale vergadering is het kerkordelijk toegestaan om een preses en/of scriba te verkiezen uit de ambtsdragers van de hele classis. Ook de classispredikant en de scriba van de synode kunnen worden verkozen/benoemd uit de (dienstdoende) predikanten van de kerk.

In de huidige praktijk van de synode komt het voor dat een afgevaardigde meteen in het eerste jaar van aantreden tot moderamenlid wordt verkozen (zoals bij de presesverkiezing in maart 2018). Formeel wordt daarmee voldaan aan de regel dat men bij het moment van verkiezing lid van de synode moet zijn. In de praktijk vindt de werving echter reeds plaats op het moment dat men nog geen synodelid is.

Nu de synode kleiner is geworden, is ook de kring waaruit gekozen kan worden, geslonken. Dit kan het moeilijker maken om een kwalitatief goede kandidaat te vinden. Het in formele zin mogelijk maken van verkiezing van buiten de kring van synodeleden kan dit risico tegengaan. Dit vergt mogelijk een kerkordewijziging.

Anderzijds bepaalt de kerkorde niet voor niets dat een moderamen wordt gekozen uit het midden van de ambtelijke vergadering. Een moderamen moet kunnen rekenen op een breed gedragen vertrouwen. Moderamen en ambtelijke vergadering moeten elkaar kunnen herkennen in en aanspreken op hun gemeenschappelijke roeping. Zij staan niet tegenover elkaar, zoals in het 'duale' stelsel van ons landsbestuur (regering tegenover parlement), maar werken samen aan één gemeenschappelijke roeping en opdracht ('monistisch' stelsel). Een moderamen bestaande uit louter ambtsdragers van buiten de synode is in onze kerk niet goed denkbaar (zie ook vraag 2)

Vraag 2: Moet de rol van de preses allereerst gericht zijn op het managen van het besluitvormingsproces binnen de synode en haar organen, of moet de preses daarnaast ook voor een substantieel deel 'gezicht van de kerk' zijn naast de scriba?

In 2004 is geen aparte functieomschrijving gemaakt voor de preses. Het profiel van de functie heeft zich gaandeweg ontwikkeld, op basis van de ervaringen uit de tijd van de triosynode en in samenhang met het functieprofiel van de scriba dat in 2004 werd vastgesteld.

De kernfunctie van de preses is het aansturen van het bestuurlijke proces in de synode en het bewaken van de kwaliteit daarvan. De functie wordt uitgeoefend in collegiaal verband van het moderamen, in het bijzonder de scriba. Voor een nadere taakverdeling binnen de gemeenschappelijke taken van preses en scriba, met name op het gebied van de representatie van de kerk, is de functie van de scriba als 'het gezicht van de kerk' leidend.

Uiteraard heeft de preses ook een aantal representatieve taken, in overleg met het moderamen en in het bijzonder de scriba

Schematisch is de verantwoordelijkheid en rolverdeling preses - scriba: proces - inhoud.

Vraag 3: Moet de preses altijd een predikant zijn?

Volgens de kerkorde kan elke ambtsdrager worden verkozen tot preses van een ambtelijke vergadering, met dien verstande dat of de preses of de assessor een predikant moet zijn. Hiermee is de inbreng van de predikant in het bestuurlijke hart van de ambtelijke vergadering gewaarborgd.

Voor het moderamen van de synode bepaalt de kerkorde dat van de preses en de assessor I minimaal één predikant is.

Sinds 2004 was de preses altijd een predikant en de assessor I (meestal) geen predikant. De synode heeft zich nooit expliciet uitgesproken voor deze voorkeur.

Vóór een predikant als preses pleit dat ook de scriba predikant is met wie de preses in teamverband moet samenwerken. Men kan elkaar op professioneel en theologisch niveau bevragen en aanvullen, en indien nodig bijstaan of vervangen in het kader van representatie van de synode. Bovendien heeft het in oecumenisch contacten soms een licht strategisch voordeel wanneer de preses een predikant is.

Anderzijds is het duidelijk dat een niet-predikant bij uitstek geschikt kan zijn om de kernfunctie van het presidiaat - het managen van het proces - met gezag uit te oefenen. Inbreng vanuit het ambt van predikant wordt volgens de huidige regel in zo'n geval geleverd door de assessor I.

Gelet op de praktijk is de kans klein dat geschikte niet-predikanten beschikbaar zijn, gelet op hun vaak overvolle agenda's.

Als de slotsom zou zijn dat de keuze van een predikant als preses het meest voor de hand ligt, geeft de huidige regel de synode daartoe alle vrijheid.

Ds. Lieuwe Giethoorn, namens de projectgroep.

Protestantse Kerk

Retouradres: Postbus 8504, 3503 RM Utrecht

Commissie Verkiezing preses en assessoren
per mail gezonden aan:
l.giethoorn@protestantsekerk.nl

Datum
17 augustus 2020

Ons kenmerk
2020.61dh

Dienstenorganisatie Protestantse Kerk

Kerk en Werk

Joseph Haydnlaan 2a,
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
Telefoon (030) 880 18 80
info@protestantsekerk.nl
www.protestantsekerk.nl
KvK nr: 30258482
IBAN: NL74 INGB 0652 9150 00
BIC: INGBNL2A

Behandeld door
D. Haze
Telefoon (030) 880 1426
d.haze@protestantsekerk.nl

Geachte commissie,

Bij mailbericht van ds. Giethoorn d.d. 1 mei 2020 stelde u nog enkele vragen over de verdere behandeling van uw voorstel voor een vernieuwde procedure tot verkiezing van een preses en assessoren van de generale synode.

Het moderamen heeft deze vragen besproken op 9 juni jl. en hierbij geven wij u onze reactie.

Ten eerste is het u ongetwijfeld duidelijk geworden, dat wij geen kans hebben gezien dit onderwerp te agenderen voor de synodevergadering van juni jl.

We weten op dit moment nog niet wat de mogelijkheden zijn in november, maar voorlopig gaan we ervan uit dat wij dit dossier dan zullen kunnen behandelen.

U stelde onderstaande vragen. Wij geven ons reactie er steeds meteen bij.

Vraag 1. "Wij nemen aan dat het advies van onze groep van onze projectgroep wordt toegezonden aan de leden van de synode en onderdeel uitmaakt van de bespreking ter synode."

Antwoord: Dit zullen wij zeker doen. Het concept protocol geldt echter als focuspunt voor de bespreking.

Vraag 2. "Ten aanzien van de samenstelling van een selectiecommissie is de vraag opgekomen of het in het protocol voorgestelde aantal van 2 synodeleden wel in evenwicht is met de rest van de commissie (2 moderamenleden en 2 adviseurs). Zouden dat geen 3 synodeleden (uit de 62 [minus de stemhebbende moderamenleden]) moeten zijn? Bij deze vraag kan ook het voorgestelde aantal adviseurs worden betrokken. Wellicht is het ook voldoende wanneer alleen de algemeen directeur of

zijn vervanger aan de selectiecommissie deelneemt.”

Antwoord: Uw vraag en overwegingen hebben ons tot de bijstelling gebracht, dat de selectiecommissie zal bestaan uit twee synodeleden, twee moderamenleden en de algemeen directeur.

Tot de twee moderamenleden behoort de scriba. Indien deze door omstandigheden geen lid kan zijn van de selectiecommissie wordt hij vervangen door een assessor en treedt de beleidssecretaris van de scriba op als tweede adviseur.

Wat betreft de verdeling twee/twee tussen synodeleden en moderamenleden hebben wij overwogen dat het moderamen in de praktijk veel meer moet samenwerken met de preses dan de synode, en het om die reden reëel is om ook het moderamen een volwaardige invloed in de verkiezingsprocedure te geven.

Wij hebben ons ook gerealiseerd dat het even aantal zou kunnen leiden tot stakende stemmen. Wij menen echter dat er in dat geval te weinig draagvlak is voor de kandidatuur, in welk geval het selectieproces (geheel/ gedeeltelijk) opnieuw zal moeten worden gedaan.

Vraag 3. “Met betrekking tot het assessment wil de projectgroep allereerst benadrukken wat ook in haar advies staat, namelijk dat een assessment een hulpmiddel bij de selectie is maar deze niet kan vervangen.

In de voorgestelde tekst wordt de mogelijkheid opengelaten of een assessment ook voor meerdere kandidaten kan worden ingezet. Wij beseffen dat de tekst van ons advies deze mogelijkheid noemt. Daarbij was echter de veronderstelling dat er sprake kon zijn van een meervoudige aanbeveling. Nu in het concept-protocol de optie van meervoudige aanbeveling niet meer voorkomt, moet o.i. daarvan de konsekwentie zijn dat de optie van een assessment wordt beperkt tot één voorkeurskandidaat van de selectiecommissie.

Het argument is dat een assessment van twee kandidaten kan gaan werken als een extra selectie criterium, waardoor in de uiteindelijke weging binnen de selectiecommissie een onbalans kan ontstaan ten opzichte van andere specifieke eisen - zoals man-vrouw, kerkelijke ligging, ambt wellicht - die niet in een assessment worden getoetst. (Bij een meervoudige aanbeveling is dat risico er niet, omdat het assessment dan toetst wat de sterke en zwakke kanten van de voorkeurskandidaten zijn, waarna de keuze aan de synode is.)

Met de argumentatie van het moderamen tegen de optie van een meervoudige aanbeveling kan de projectgroep meegaan.”

Antwoord: Het moderamen heeft hetgeen u hier stelt overwogen, maar wil toch aan de synode voorstellen dat niet per se eerst de keuze van de kandidaat wordt bepaald, waarna een assessment wordt gehouden, maar dat de assessment bij de keuze van de kandidaat kan worden betrokken. Wij zijn van mening dat uit een assessment zodanig doorslaggevende zaken kunnen blijken, dat deze meegewogen moeten kunnen worden.

Vraag 4. “In het protocol wordt niet gesproken over de gewenste man-vrouw verhouding binnen het moderamen, die door de projectgroep aan de orde is gesteld. Komt dit punt elders aan de orde? En zo nee, wat wil het moderamen daar dan mee?”

Wij zullen uw advies volgen en de synode voorstellen art. 3-9 van de huishoudelijke regeling te wijzigen in:

Bij de aanbevelingen wordt rekening gehouden met een goede verdeling naar kerkelijke verscheidenheid en achtergrond, ambten, man/vrouw verhouding (ten minste één vrouw, in beginsel twee of meer), leeftijdsopbouw, regionale spreiding, kerkelijke/bestuurlijke ervaring en specifieke deskundigheid.

Deze formulering geeft in beknopte vorm aan dat er in principe twee vrouwelijke moderamenleden (of meer) zijn, maar dat één hoe dan ook verplicht is.

'In beginsel' drukt uit dat het hier gaat om een streven, en dat indien dit niet haalbaar is hiervoor een argumentatie geboden moet worden.

Het moderamen stelt voor niet verder te gaan, omdat een verplicht quotum in de praktijk vanwege de andere criteria kan leiden tot onoplosbare puzzels.

Wij danken u voor het opnieuw meedenken over deze materie en vertrouwen met het bovenstaande ook een voor u goede weg gevonden te hebben.

Met vriendelijke groet,
namens het moderamen van de generale synode,

ds. Marco Batenburg, preses

dr. René de Reuver, scriba

Protestantse Kerk

Retouradres: Postbus 8504, 3503 RM Utrecht

Aan het moderamen van de generale synode
per e-mail verzonden aan mw D. Haze.

Datum 9 september 2020

Onderwerp Verkiezingsprocedure preses en assessoren

Dienstenorganisatie Protestantse Kerk

Kerk en Werk

Joseph Haydnlaan 2a,
Postbus 8504, 3503 RM Utrecht
Telefoon (030) 880 18 80
info@protestantsekerk.nl
www.protestantsekerk.nl
KvK nr: 30258482
IBAN: NL74 INGB 0652 9150 00
BIC: INGBNL2A

Behandeld door
L.O. Giethoorn
Telefoon 06-11537668
l.giethoorn@protestantsekerk.nl

Geacht moderamen,

In reactie op uw brief van 17 augustus jl. met uw antwoord op onze vragen betreffende ons advies over de verkiezingsprocedure voor preses en assessoren, bericht ik namens de commissie dat wij akkoord gaan met de wijze waarop u met onze aanbevelingen uit ons rapport wilt omgaan in de richting van de synode.

Wij gaan er hierbij vanuit dat ons rapport niet wordt aangepast en u als moderamen het voorstel voor het protocol, met name waar dat afwijkt van ons advies, inbrengt. De discussie kan dan in de synode plaatsvinden.

Met hoogachting en hartelijke groet,

namens de commissie,

L.O. Giethoorn, projectleider